

LJUBLJANSKI ŠKOFIJSKI LIST

Leto 1926.

Ljubljana, 24. junija 1926.

Štev. 5.

40.

POROČILO O SHODU DEKANOV DNE 27. MAJA 1926.

Pod predsedstvom gospoda knezoškofa se je vršil v četrtek po bin-koštih, dne 27. maja t. l. v knjižnici škof. palače sestanek arhidiakonov in dekanov, sklican v Škof. listu 1926, str. 15.

Navzoči so bili gg.: gener. vikar, stolni prošt, prelat Andrej Kalan; arhidiakoni: stolni dekan Ignacij Nadrah, kanoniki Alojzij Stroj, dr. Tomaž Klinar in dr. Alojzij Merhar; novomeški prošt Karel Čerin in vsi dekan razven semiški, katerega je zastopal metliški prošt in župnik Gregor Cerar. Kot referenta sta bila navzoča tudi univerz. profesor prelat dr. Matija Slavič in urednik stolni vikar Franc Zabret.

Shod se je pričel točno ob pol 10. uri. Po opravljeni molitvi je g. knezoškof pozdravil zborovalce s sledečim nagovorom:

Ker je bila Velika noč letos bolj zgodnja, sem mislil, da ne bo napačno, ako sestanek gg. dekanov preložimo v teden po binkoštih.

Vse gg. zborovalce in poročevalce srčno pozdravljam. Kot poročevalca v dveh važnih vprašanjih sem naprosil gg. prelata dr. Slaviča in g. ministra n. r. dr. Kulovca, ki sta se pozivu odzvala in bosta danes poročala.

Obravnavali bomo kar zapored vseh 5 točk naznanjenih v letošnjem Škofijskem listu str. 15 in 16. Tem točkam moram dodati še 3 predmete, da jih bomo vsaj prav na kratko pretresovali. So pa ti-le predmeti:

1. Pomoč duhovnikom, ki so v potrebi.
2. Skrb za razširjevanje dobrih časopisov.
3. Proslava sv. Alojzija.

Ker se mudi, začnimo koj z dotičnimi obravnavami.

I.

Prva in prevažna zadeva je **pomoč duhovnikom**, od katerih mnogi pomanjkanje trpe, pa si ne morejo oskrbeti prepotrebnih knjig, revij, časopisov, nekateri celo obleke ne in lezejo v vedno večje dolgove.

Zadeva je pretežka. Prereševali smo jo škofje na naših sestankih, posebno na onih v l. 1925. Od tedaj se je položaj močno poslabšal, ker so se s 1. aprilom t. l. odpovedale duhovnikom katehetom zaslužene in za primerno vzdrževanje prepotrebne nagrade.

G. dr. Kulovec je sprožil misel o načinu kako naj si duhovniki sami pomagajo. Dotični načrt nam bo danes obrazložil in upam, da bomo na temelju njegovih izvajanj kaj koristnega in izpeljivega sklenili.

Nato je sledilo poročilo g. ministra na r. dr. Kulovca. Glavne misli njegovega referata so bile sledeče: Da je potrebno nekaj storiti, posebno za vpokojence, bolne duhovnike in rekonvalescente, je jasno. Imamo Duh. podp. društvo, ki se trudi, da bi vršilo svojo nalogo, pa radi skromnih

sredstev ne more celiti ran. Večkrat se je že med duhovniki samimi razpravljalo o tem, kako bi se pomagalo duhovnikom za slučaj pokoja ali bolezni. Sad teh pomenkov je bila okrožnica, ki je bila lansko leto poslana posameznim dekanijским uradom v izjavo. Gre v prvi vrsti za bolne duhovnike, penzioniste in rekonvalescente. Na nekaterih dekan. konferencah so se o tem posvetovali, povsod žalibog ne. Mislim, da ni treba povdarjati, da je ta zadeva pereča. Vsem nam je jasno, da je treba v tem oziru nekaj storiti. Kako? Ustanovitev zavarovalne družbe ni lahko izpeljiva in tudi ne priporočljiva. V naši škofiji imamo Duh. podp. društvo. To društvo naj svoja pravila deloma spremeni, pa je načrt tu. Društvo naj bi imelo: 1. ustanovne člane (poleg duhovnikov, ki bi vsoto zmogli, zlasti juridične osebe,) ki naj bi prispevali z zneskom 5.000 Din, 2. podporne člane (enkratni znesek 2.500 Din) in 3. redne člane (10 Din članarine mesečno). — 1. Kot ustanovni člani naj bi za duhovnike prispevale: a) cerkve z enkratnim zneskom, ki ga plačajo v 2, 5 ali 10 letih. Vsaka župnija naj bi povprečno plačala 5.000 Din. Pri tem bi se gledalo na premoženje, neke cerkve bi plačale več, druge manj, b) nekateri zavodi (hranilnice i. dr.), pri katerih delajo duhovniki skoro brezplačno. Te vrste zavodi so moralno dolžni dati prispevke. — 2. Podpornih članov bi ne bilo veliko. 3. Članarina rednih članov. Vsi duhovniki ljubljanske škofije bi morali biti člani. — Vsak član bi v gotovih okoliščinah imel pravico do podpore. Kako bi se podpora delila, bi določal v to svrhu sestavljen pravilnik. Podpore bi bile začasne in trajne. Vse podrobnosti bi bile v pravilniku (v slučaju potrebe pravica zahtevati zdravnika, brezplačno operacijo, gotovo mesto v toplicah, ob morju itd.). Zaključek: Duh. podp. društvo naj se preorganizira in spremeni pravila v tem smislu. Skliče naj se občni zbor in izvoli odbor 4 članov, ki bo sestavil pravilnik.

Celsissimus se referentu zahvali za lepo poročilo, nakar sledi živahna debata (Nadrah, Pešec, Gnidovec in Mrak), v kateri imenovani povdarjajo, da je ideja zelo lepo zamišljena in tudi izpeljiva. Izpelje naj se najprej za ljublj. škofijo. V vsaki dekaniji bo treba določiti agilnega člana, ki bo iztirjal članarino, skrbel za prispevke itd.

Soglasno je bil končno sprejet sklep: Ordinariat bo stopil v stik z Duh. podp. društvom in svoječasno tudi uredil razmerje Duh. podp. društva do škof. sklada za obbolele duhovnike. Izposloval se bo tudi od sv. stolice indult, da smejo cerkve prispevati v ta namen.

II.

Izpopolnitev vseh naših organizacij z vrhovnim narodnim svetom in njihovo stanje po naših župnijah.

Celsissimus: Druga prevažna zadeva je izpopolnitev naših organizacij z vrhovnim narodnim svetom in njihovo stanje v posameznih dekanijah. Naša Prosvetna zveza se je tega za vso našo naobrazbo, svetno in religiozno, prevažnega vprašanja lotila, in tekom leta zadevo premostrivala.

Ker je bil na čelu temu pokretu univ. profesor prelat dr. Slavič, sem ga naprosil, naj on gg. zborovalcem vso to zadevo pojasni in vse za organizacijsko delo navduši. Gospod se je pozivu rad in voljno odzval.

Prosim g. prelata za dotično poročilo.

Dr. Slavič prebere referat, v katerem najprej poda zanimiv pregled katol. organizacij v Nemčiji, Franciji, Italiji in na Hrvatskem in nato poroča o sedanjem stanju in delovanju katol. organizacij v Sloveniji.

Referat je posebej natisnjen v tej številki Škof. lista.

Celsissimus izrazi zahvalo g. referentu za izčrpno poročilo. Predvsem, omeni *Celsissimus*, gre za to, da pri nas dobimo katol. narodni svet. Posvetovanje o tem se vrši že dalje časa z načelniki posameznih organizacij. Odbora še nimamo, ki bi izpeljal pravilnik in vplival na vse naše organizacije. V tem odboru bo imela svoje zastopstvo tudi cerkvena oblast in tako nadzorovala delovanje organizacij. Permanentni odbor katoliškega shoda hoče skrbeti, da se vrhoven narodni svet čimprej ustanovi. — Po teh besedah g. knezoškof otvori debato in prosi navzoče, da podajo nasvete glede sestave odbora narodn. sveta. Dr. Slavič opomni, da so se v Ljubljani že večkrat vršila tozadevna posvetovanja in je tudi bilo stavljenih več predlogov za sestavo odbora. Nekateri so predlagali, naj permanentni odbor katol. shoda imenuje prvi odbor narodn. sveta, drugi so želeli, naj ga izvolijo posamezne organizacije in tretji so predlagali, naj se imenuje deloma od škofijstva, deloma od teološke fakultete. Paziti je predvsem nato, da odbor dobi sposobne in agilne osebe. — Pri razgovoru so navzoči nato izrazili željo, naj se ta odbor, ki bo samo pripravljal, čimprej sestavi in izbere v Ljubljani od ljudi, ki se s tem že pečajo. Razgovor o tem vprašanju je zaključil soglasno sprejet predlog g. gener. vikarja A. Kalana: Odbor narodn. sveta naj se hitro osnuje in izpelje vse tako, da bodo delegatje posameznih organizacij čez par let lahko sodelovali pri volitvi.

III.

Organizacija in delovanje Marijinih družb in stanje po naših župnijah.

Celsissimus: Marijine družbe se lepo razvijajo. V nekaterih župnijah so se morale očistiti, ker se je med pšenico opazil plevel. Sploh pa organizacija napreduje. Zasnovan je osrednji svet Marijinih družb, ki si je uredil osrednjo pisarno in letos prevzel izdajanje »Voditelja voditeljem Marijinih družb«.

Da se poučimo o vsej organizaciji, o napredku, delovanju in načrtih teh družb, sem za poročilo naprosil g. kanonika dr. Merharja, načelnika osrednjega sveta.

Stolni kanonik dr. Merhar je nato prebral svoje poročilo.

Ker celotni referat objavi »Voditelj voditeljem Marijinih družb«, bodi tu le na kratko podana vsebina referata. Poročilo obsega dvoje, 1. Kakšne bi morale biti naše Marijine družbe in 2. Kakšne so v resnici: — Zdi se, da naš čas in rod Marijinim družbam nista naklonjena; bolje rečeno, nimata pravega umevanja zanje. Sedanji čas in rod povdarjata mnogovrstnost, samostojnost in modernost, s katero besedo bi izrazili akomodacijski duh, duh prilagoditve novim razmeram. Ako pa pogledamo ustanovo Marijinih družb, najdemo, da zahteva enotnost, močno vodstvo in gotovo stanovitnost in stalnost, konservatizem. Zahteve našega časa in rodu bi se po teh statutih ne strinjale z zahtevami Marij. družb. Ali nasprotje je le navidezno. Družba je mojstrsko delo, v katerem se najbolj čudna nasprotja spajajo v najbolj čudovito harmonijo. Kljub enotnosti je v družbi mnogovrstnost, kljub trdnemu vodstvu je v njej samostojnost, kljub konservatizmu je v družbi veliko času primernih sprememb. — *Celsissimus* se zahvali referentu za poročilo in z veseljem povdarja, da se kaže napredek pri sedanjem vodstvu Marij. družb (opozori na Osrednje vodstvo Mar. dr., Osrednjo pisarno, glasilo Voditelj, shod dekan. voditeljev). »Ob vizitacijah v posam. župnijah,« pravi *Celsissimus*, »imam priliko opazovati, da se Mar. kongregacije razširjajo in očiščujejo. Vodstvu in vsem, ki se trudijo in delajo v Mar. kongregacijah, želim obilo blagoslova božjega.«

IV.

Kako se po župnijah vrši protialkoholna akcija v zmislu navodil v sinodi »IV. Pijača« str. 116—117.

Celsissimus: V naši tretji sinodi smo razpravljali tudi o treznosti. Dotična navodila so v knjigi: »Potek in sklepi sinode« natisnjena na str. 116 in 117. Ker želim in pričakujem, da se bodo sklepi tudi izvrševali, sem za spodbudo kot četrto točko za obravnavo pri našem zborovanju določil vprašanje: »Kako se po župnijah vrši protialkoholna akcija v zmislu sinodalnih navodil?«

Se ve, da bi na to vprašanje moral odgovoriti vsak dušni pastir in nam povedati, da li se kaj prizadeva in s kakim uspehom! Ker pa to ni mogoče, upam, da boste gg. dekani o tej akciji vedeli kaj povedati, morebiti kaj veselega, morebiti pa tudi kaj žalostnega.

Da pa dobimo temelj za razgovor, sem naprosil g. dekana Faturja iz Radovljice, naj se za odgovor na to vprašanje pripravi. Prosim g. dekana Faturja, naj nas o dotični akciji obvesti.

Dekan *Jakob Fatur* poroča: Pijančevanje je največji sovražnik ljudskega blagostanja, najbolj pekoča rana na telesu našega naroda, glavni vir dušne in gmotne bede in največja ovira verskega življenja. Če se duhovnik tega zaveda, tedaj bo, če ne popolni abstinent, vsaj zgled treznosti in apostol treznosti med farani, in pospeševatelj vsake, na pravih načelih sloneče protialkoholne akcije. Apostolsko delo za treznost tudi vrši naša duhovščina že vsled svojega poklica, tako v šoli, na prižnici in v spovednici. Pomanjkljivo pa je duhovnikovo podrobno organizacijsko protialkoholno delo. V smislu navodil Katol. shodov bi morala vsaka župnija imeti svoje samostojno protialkoholno društvo ali vsaj treznostni odsek pri že obstoječih katol. društvih. Društva in odseki naj bi bili včlanjeni v protialkoholni centrali »Sveta vojska« v Ljubljani, ki po svojih pravilih velja kot cerkvena bratovščina in hkrati kot svetna organizacija, ustanovljena temeljem društv. zakona. Točasno ima »Sv. vojska« samo 9 podružnic in 25 odsekov — skupno 1554 članov. Velika večina far torej ni udeležena. — V Sloveniji imamo še dve protialkoholni centralni organizaciji: 1. »Društvo za gojitev treznosti«, čigar člani so zastopniki katerekoli kulturne korporacije in javnih oblasti, in 2. »Treznost«, radikalna abstinenčna organizacija za Slovenijo, ki je obenem podzveza »Saveza treznosti« v Sarajevu. Ustanovljena je bila v decembru l. 1925. Svoje delovanje je usmerila zlasti na mladino in na inteligenco. Ima 9 odsekov (šolski, akademski, zdravniški, učiteljski, ženski, časnikarski, zaupniški, izletniški in gospodarski.) V štirih mesecih je priredila 150 predavanj. — Naša naloga za bodočnost: 1. podvojiti moramo svoje dušno pastirsko delovanje; 2. ustanovimo ozir. poživimo treznostne odseke v cerkv. organizacijah in prosvetnih društvih. 3. Skrbimo za življenje v odsekih (predavanja, ustanavljanje brezalkoholnih gostiln, brezalkoholne prireditve, razširjanje protialkoholnih listov in brošur, paziti, ali se izpolnjujejo v kraju tozadevne drž. naredbe, itd.) 4. Podpirajmo »Sv. vojsko«. — Referatu sledi razgovor, katerega se udeleže Dostal, Lavrenčič, Fatur in Nadrah. Dostal omeni, da je škof. konzistorij letos v treh sejah razpravljal o tem, kako bi se treznostno gibanje v naši škofiji tesneje zvezalo z dušnim pastirstvom. Po tozadevnem sklepu se je določil odbor, ki bo preštudiral in pripravil pravila za cerkveno družbo treznosti. Pri nas imamo že »Sveto vojsko«. Pravila te družbe se bodo spremenila in družba nato formalno uredila. Po tej preureditvi se bo priporočilo vsem cerkvenim organizacijam in katol. prosvetnim društvom v škofiji, da

ustanove abstinenčne krožke. Ostali gospodje nato povdarjajo, da se mora od pravih članov zahtevati popolna abstinenca. V odbor se morajo sprejeti odlične osebe, če mogoče tudi zdravniki. Soglasno je bil končno sprejet sklep: »Sveta vojska« naj se po predpisih uredi in duhovniki naj skrbijo, da se družba povsod razširi!

V.

Ali se izpolnjuje zapoved III. sinode o obvarovanju mladine pred nevarnimi tovarišijami, str. 114—115, posebno navodilo na str. 15 sub c?

Celsissimus: Kolikor bolj spoznavam narodovo spolno življenje in nevarnosti za njegovo razbrzdanost, toliko bolj se mi vriva misel, kaj naj storim jaz in kaj duhovni pastirji, da se nevarnosti omeje in da se še nepokvarjena mladina pred njimi obvaruje. Gotovo ste se že naveličali mojih vednih vsakoletnih opominov. Kljub temu sem zadevo zopet sprožil.

Pri tretji sinodi sem kar naravnost zapovedal, naj se kot preventivno sredstvo vsaj v ponavljalni šoli otroci v ta namen združijo in zavežejo, da v razuzdane tovarišije ne bodo hodili, ampak, da bodo vsako vabilo odločno odbili in eden drugega varovali (str. 115. c.).

O tem poda, oziraje se na razmere v svoji dekaniji, kratko poročilo litijski dekan *Rihar*. — Potreba in dolžnost duhovnikova je, delovati proti spolni razbrzdanosti že z ozirom na skvarjeno človeško naravo, zlasti še z ozirom na sodobno razuzdanost, katero pospešuje slabo berilo, slike, razglednice, kino, moderni plesi, moda itd. Obstoj organiziranih tovarišij s skrajnimi izrastki spolne razbrzdanosti v smislu sinodalnega besedila po izjavi dekan. duhovnikov ni. Pač pa so priložnostne slabe tovarišije kot vasovanje, zakotne gostilne, samske kmečke hiše (žganje in ples), kmečko delo zvečer (metje prosa, ličkanje), skupna tovarniška stanovanja, tesna družinska stanovanja, čuvanje pri mrličih in nehoti tudi društveno življenje. Proti temu duhovniki nastopajo v šoli, pri pouku mladine od 14—16 leta, v Marij. vrtcu, v Marij. kongregacijah, pri pouku za matere, v spovednici in v prosvetnih društvih. — Sinoda zahteva ustanovitev zveze fantičev in deklet, ki naj bi se v ponavljalni šoli združeni zavezali, da ne bodo hodili v razuzdane družbe. Ker po mnenju duhovnikov ni organiziranih slabih tovarišij, dekan izrazi željo, naj Presvetli to zapoved ukine ozir. spremeni smisel sinodalnega besedila. — Splošno načelo: Da bo možno z uspehom delovati proti slabim tovarišijam, je treba uporabljati splošno pastirovanje, cerkvene in izvincerkvene organizacije, in zato predlaga: 1. naj se izdela ena ali več res dovršenih katehez glede slabih tovarišij in 2. za mladino, ki zapušča šolo, naj se izda enoten spominski list z lepo sliko Brezmadežne in sv. Alojzija s kratkimi, jedrnatimi navodili za življenje s posebnim ozirom na hude posledice slabe tovarišije. Ako Presvetli vztraja na izrazu zapoved glede združevanja mladine, naj se izdelajo pravila in pravilnik za to zvezo. —

Po kratkem razgovoru o tem vprašanju *Celsissimus* odloči, da ne bo več urgiral naročila III. škof. sinode str. 115 sub c), ampak da opozori duhovnike, naj bi storili vse, kar je treba za potrebno ohranitev vsestranske čistosti in zoper grdo razbrzdanost današnjih dni.

VI.

Urednik stolni vikar *Fr. Zabret* poroča o časopisih. — Duhovniki bodo o tem referatu na drugem mestu svoječasno obveščeni.

VII.

Za pomoč revnim duhovnikom na župnijah. 1. Ker je javno znano, da prav mnogi duhovniki trpe pomanjkanje, se vrši v zvezi s prvo točko dnevnega reda konference razgovor o tem, kako pomagati duhovnikom, ki ne morejo več stanu primerno živeti. Zborovalci so edini v tem, da je pomoč v resnici potrebna in zato z odobravanjem sprejmejo predlog arhidiakona *Ign. Nadraha*, da naj se izdela oklic na ljudstvo in načrt, kako naj posamezne župnije poskrbe za pomoč svojim duhovnikom. G. knezoškof izjavi, da bo izdal tako pismo na ljudstvo.

2. **Proslava sv. Alojzija.** Arhidiakon *Ign. Nadrah* poroča o načrtu ljublj. katehetov za proslavo 200 letnice kanonizacije sv. Alojzija med šolsko mladino. — Dekanom se je naročilo, naj sporazumno z župniki določijo načrt praznovanja te slovesnosti v posameznih dekanijah. Gradivo za razne tozadevne prireditve bodo dobili v Ljubljani.

3. **Organistovsko vprašanje.** Škof. kancelar *Dostal* poroča o vlogi Podpornega društva organistov v Ljubljani, naj bi se poskrbelo za primerno in zadostno plačo organistom. Kar je bilo v danih razmerah mogoče storiti, je cerkvena oblast v zadnjih letih že ukrenila in ponovno opozarjala cerkvene predstojnike na organistovsko zadevo. V kratkem bo ordinariat razposlal na župne urade poseben formular, ki ga bo glede dohodkov moral izpolniti organist, župnik pa potrditi navedbe.

*

Ko je bil dnevni red izčrpan, se je gospod knezoškof zahvalil zborovalcem in referentom ter zaključil konferenco.

41.

IZPOPOLNITEV VSEH NAŠIH ORGANIZACIJ Z VRHOVNIM NARODNIM SVETOM IN NJIHOVO STANJE V POSAMEZNIH DEKANIJAH.

Poročilo prof. dr. Matija Slaviča na konferenci dekanov v Ljubljani 27. maja 1926.

V zadnjih dveh letih se je govorilo in pisalo na Hrvaškem in deloma tudi v Sloveniji veliko o preosnovanju naših katoliških organizacij. Poudarjalo se je zlasti ime »Katoliška akcija« in se je to stavilo v nasprotje z nekimi dosedanjimi oblikami katoliškega delovanja. Zato morebiti ne bo odveč, da se malo ozremo po svetu, kako je s katoliškimi organizacijami.

Če pa o teh kot duhovniki govorimo, se moramo vedno in vedno zavedati, da je najboljša katoliška organizacija sv. katoliška cerkev, in da je prva in zadnja dolžnost duhovnikova, da vrši svojo dolžnost kot kaplan, župnik, dekan v cerkvi, pred oltarjem, v spovednici, na prižnici, v šoli, pri bolnikih po navodilih katoliške hierarhije.

V zvezi s tem delom pa so nekatere reči, ki podpirajo duhovnikovo delo. To so razne organizacije, cerkvene ali nabožne, vzgojno-prosvetne, socialne in politične.

Kako je s temi organizacijami po svetu? — V Sloveniji, Avstriji, Belgiji, na Holandskem imamo vse štiri vrste organizacij, pri katerih so organizirani katoličani. Imamo nabožne organizacije, ki jih vodijo naravnost du-

hovniki kot dušni pastirji. Imamo dalje vzgojno-prosvetne organizacije, pri katerih sodelujejo duhovniki, v Avstriji je to Kath. Volksbund, v Nemčiji je Kath. Volksverein. Imamo tudi socialne organizacije, ki jih podpirajo duhovniki, in končno še politične stranke organiziranih katoličanov, katerih kandidate volijo in od katerih se dajo voliti tudi duhovniki.

Kako pa je v drugih deželah? V Mehiki ni nobene teh organizacij. Tam je Cerkev ravnokar kruto preganjana, vsako organizatorno delo je zabranjeno, duhovnik še komaj vrši svoje duhovniške dolžnosti v cerkvi, tam je katoliška cerkev potisnjena v katakombe.

Kako pa je na Francoskem? Celih 15 let pred svetovno vojno so bili katoličani hudo zatirani. Vlade so jim vzele vse cerkveno premoženje, tudi župnišča in cerkve; šola se je ateizirala, kongregacije so se zatrle, redovniki izgnali iz Francije. Od 2. avgusta 1914. do 11. maja 1924. pa so imeli francoski katoličani verski mir. V začetku svetovne vojne se je izganjanje redovnikov in redovnic ukinilo. Francoski redovniki in redovnice so se vrnili iz Švice, Španije, Italije, Holandske, Angleške, Canade itd. in žrtvovali zdravje in velikokrat tudi življenje za Francijo na frontah.

Po sklenjenem miru leta 1919. je trajal verski mir dalje, Francozi so dobili tudi poslanika pri Vatikanu. Ko pa so 11. maja leta 1924. pri volitvah vrgli vlado »Narodnega bloka«¹ združeni radikali in socialisti, je prostožidarstvo ustanovilo »kartel levičarjev«, in boj proti Cerkvi se je zopet napovedal. Herriot, novi predsednik vlade, šef radikalov, je hotel odpraviti vatikansko poslaništvo, raztegniti Cerkvi in katoličanom krivične laične zakone tudi na Elsaško in Lorensko, ter izganjati zopet redovnike in redovnice iz Francije, potem ko so jo bili branili na frontah.

Kaj so storili Francozi v tej nevarnosti? Niso se vdali resignaciji kakor v Combesovih časih. Ampak začeli so se najprej Elzačani in Lorenci na poziv škofa Rucha in Pelta zbirati, se navduševati za odpor, prirejati konference, manifestacije, pošiljati proteste, peticije itd. Kmalu je zajel ta val odpornega navdušenja katoličane po vsej Franciji. Na čelo te akcije je stopil zmagovalec Verduna general Castelnau ter ustanovil »Fédération Nationale Catholique«. Napočila je, kakor pravi Castelnau, »jutranja zarja novih časov«² — (l'aurore des temps nouveaux).

Ta »Katoliška narodna zveza«³ (F. N. C.) je za Francoze »katoliška akcija«. Francozi sami rabijo ta izraz »katoliška akcija«⁴ za svojo federacijo, in kardinal Gasparri, ki je v papeževem imenu pisal federaciji, oziroma njenemu predsedniku generalu Castelnau-u, rabi, pišoč o delovanju federacije, tudi izraz »katoliška akcija«. Sv. stolica torej ne zahteva, da bi se gotova vrsta kat. organizacij morala imenovati »katoliška akcija«, ker odobrava in hvali francosko F. N. C.

Poglejmo, kaj je F. N. C. med Francozi. Sami v svojih publikacijah izjavljajo, da ni bratovščina, ne nabožno društvo, ki bi zahtevalo od članov vršitev kake pobožnosti, ni družba, ki bi iskala duhovne ali gmotne koristi, ni torej socialna organizacija, ni kaka liga za zasledovanje kakih posebnih koristi. Ni tudi politična stranka, ki bi z volitvami delala za kak uspeh ustavnih teorij. F. N. C. torej ne spada v prvo vrsto omenjenih organizacij, ni nabožna organizacija, tudi ne spada v tretjo vrsto socialnih organizacij in ne v četrto vrsto političnih strank. Da ni nabožna in ne socialna organizacija, to je jasno. Manj hitro bi človek uvidel, da ni politična organizacija, ker se bavi z vprašanji, ki se rešujejo v parlamentu: odprava vatikanskega poslaništva, odprava laičnih zakonov, izgon redov.

Vendar je F. N. C. nepolitična organizacija. Yves de la Brière piše v »Etudes«⁵ (5. januarja 1925.), da človek ne more biti hkrati royalist, plebi-

sciter, liberalni republikanec, republikanec levice, radikalni socialist, združen socialist ali komunist. Ampak k F. N. C. lahko spada, naj si je te ali one politične stranke, če le njegova stranka nima v programu boja zoper vero, družino, domovino in lastnino.

F. N. C. je torej, kakor pravi drugi člen njenih pravil, izven politične stranke in izven strankarske politike, spada torej v drugo vrsto organizacij med vzgojno-prosvetne organizacije. Svoj program skuša doseči s sledečimi sredstvi, kakor pravi člen 4.:

- a) z metodično organizacijo katoličanov po župnijah, dekanijah, škofijah;
- b) z vplivanjem na javno mnenje po časnikih, knjižnicah, knjigah, lepakih in letakih;
- c) s konferencami, privatnimi in javnimi zborovanji, s sklepanjem resolucij, ki se dajejo v tisk ali javni oblasti;
- č) z organiziranjem javnih manifestacij;
- d) s peticijami na parlament;
- e) z zahtevami pri kandidatih ob času volitev;
- f) z vlogami na vlado.

Kako vlogo ima katoliška cerkev pri F. N. C.? Člen 1. pravi, da je F. N. C. ustanovljena sporazumno s cerkveno hierarhijo. To je jasno, saj ji gre za stvari v prvi vrsti, o katerih mora Cerkev izreči svoje mnenje, n. pr. da so laični zakoni proti veri.

F. N. C. izjavlja, da ima cerkvena hierarhija neodstopno pravico kontrole na polju verskih in nravnih resnic. F. N. C. pa je vendarle civilna akcija, odgovornost za njo nosijo laiki. Škofijska avtoriteta je reprezentirana po delegatu kardinalov in nadškofov, pri dveh najvišjih instancah F. N. C., t. j. pri »Narodnem svetu« (Conseil national) in pri »Vodstvenem komiteju« (Comité directeur). Pri škofijskih, pokrajinskih in župnijskih komitejih je duhovnik enako cerkveni svetovalec (conseiller ou directeur ecclesiastique).

Narodni svet (Conseil national) obstoji iz dveh delegatov iz vseh škofij, ki so pristopile k F. N. C., 86 po številu, in iz kardinalskega delegata. Ta svet, torej okrog 173 oseb, se zbere dvakrat v letu in daje vrhovne smernice in imenuje vodstveni komité (Comité directeur); vsako leto tretjina članov tega komiteja odstopi, ki pa so lahko zopet izvoljeni. V tem »Comité directeur« je general Castelnau predsednik, cerkveno hierarhijo zastopa pater Janvier, razen teh dveh še je osem odbornikov, 7 laikov in en abbé.

V letu 1925. so imeli na delovnem programu zlasti tri reči, vatikansko poslaništvo, kongregacije in Elzaso-Loreno. V tem oziru so imeli uspeh. Parlament si ni upal izvesti Herriotovih namer. Za leto 1926. je na občnem zboru 24. novembra 1925. postavil Castelnau v program zlasti revizijo laičnih zakonov iz leta 1901. in 1904., boj proti enotni državni šoli in restavracijo družine; občni zbor še je dodal boj zoper pornografijo.

F. N. C. šteje nad dva milijona organiziranih mož.

Zanimivo je, da je na tem občnem zboru en delegat predlagal, naj se ustanovi katoliška politična stranka, kakor je v Nemčiji in na Holandskem. Rešilo se je to tako, da F. N. C. tega ne more, ker je to nasprotno Pravilom. Vendar pa škofijski komiteji lahko izdelajo zahteve, ki jih predlože kandidatom pri volitvah. Če so te zahteve splošne važnosti, lahko vprašajo za svet Vodstveni Komité (Comité directeur).

Tudi kardinal Dubois je pisal 29. novembra 1924. generalu Castelnauu, da F. N. C. ni za politiko, ne dinastično, ne strankarsko. Vendar pa pride, hočeš, nočeš na politično polje; kajti ni dovolj samo protestirati proti slabim zakonom, treba jih je predrugačiti (modifier). To pa ni mogoče drugače kakor

s pritiskom na parlamentarnem polju. »Svobodni pri glasovanju bomo oddajali svoje glasove možem, ki so naši stvari naklonjeni (favorable à notre cause).«

Razen nabožnih cerkvenih organizacij, še imajo Francozi več drugih vzgojno-prosvetnih (bolj lokalnih) in socialnih organizacij.

*

V Italiji so imeli katoličani razen nabožnih organizacij in socialnih ustanov (posojilnice) tudi vzgojno-prosvetna društva in neko vrsto kvasi-politične organizacije.

Vzgojno-prosvetne organizacije so imeli za katoliške moške, za žene drugo, za mladino tretje. Kvasi-politična organizacija pa se je imenovala L'Unione elettorale, ki je skrbela nekako pri volitvah za dober uspeh njej ljubljenih kandidatov.

L. 1919. pa se je ustanovila v Italiji politična ljudska stranka popolarov pod vodstvom tajnika don Sturza. Ta politična stranka je imela precejšen uspeh. Fašizem ji je zadal občutne rane, don Sturzo živi izven Italije. Vzgojno-prosvetne organizacije pa so se pod Pijem XI. reformirale in si izdelale nova pravila, ki jih je potrdil Pij XI. 2. okt. 1923. — Te vzgojno-prosvetne organizacije se po teh pravilih imenujejo skupno »Katoliška akcija« (Azione cattolica italiana). Udje te akcije pa se morajo vpisati v eno naslednjih organizacij, če so moški ali 1. v italijansko federacijo katoliških mož ali 2. v družbo italijanske katoliške mladine ali 3. v federacijo italijanskih katol. akademikov. Če so ženske, pa v italijansko katoliško žensko Unijo, ki ima tri odseke. 1. Unija katoliških žen Italije, 2. italijanska katoliška ženska mladina, 3. italijanske katol. akademičarke.

Te vzgojno-prosvetne organizacije so avtonomne v svojem delokrogu. Radi skupne katoliške akcije pa so pod vodstvom Osrednjega odbora italijanske kat. akcije (Giunta Centrale dell' Azione cattolica). Ta Osrednji odbor je reprezentiran v škofiji po škofijskem odboru, v župniji pa po župnijskem svetu. Italijanska kat. akcija torej ni društvo, ki bi se raztezalo na posamezne ude, ampak je le neko nadzorstvo in vodstvo omenjenih šesterih organizacij.

Po pismu kard. Gasparija predsedniku Osrednjega odbora K. A. laiku Colombo-u (2. okt. 1923) je K. A. apostolat laikov, sodelovanje laikov v poslanstvu (misiji) cerkve z disciplinarskim središčem v cerkveni hierarhiji. V Osrednjem odboru, v škofijskem odboru in župnijskem svetu je cerkvena hierarhija reprezentirana po cerkvenem asistentu, ki ga imenuje papež za Osrednji odbor, škof za škofijski odbor, v župnijskem svetu pa je župnik cerkveni voditelj.

Osrednji odbor K. A. ima 13 članov; predsednika in 4 odbornike imenuje papež, trije moški odborniki so vsakokratni trije predsedniki omenjenih moških društev, eno odborniško mesto ima vsakokratna predsednica ženske Unije, tri mesta vsakokratne podpredsednice omenjenih treh ženskih podsekcij, eno mesto pa cerkveni asistent, imenovan od papeža. Ta cerkveni asistent ima pravico, suspendirati sklepe Osrednjega odbora, če so v nasprotju s smernicami sv. stolice. Osrednji odbor si imenuje Svet (Consulta) učenih in skušenih mož, pri katerem je tudi cerkveni asistent Osrednjega odbora K. A. in cerkv. asistenti osrednjih organizacij. Ti samo svetujejo Osrednjemu odboru, kaj naj dela.

Škofijski odbor obstoji iz Predsedstvenega sveta, okoli 10 članov, za katerega imenuje škof predsednika, in iz škofijske skupščine, od 30—50 članov, pri kateri je tudi od škofa imenovani asistent.

Župnijski svet K. A. obstoji iz predsednikov omenjenih organizacij, ki so v župniji. Kjer pa še ni takih organizacij, pa župnik izbere župnijski svet izmed najboljših župljanov.

V pravilih se še tudi pravi, da bo Osrednji odbor K. A. skliceval splošne kongrese vseh italijanskih katoliških sil, ki delajo v smislu katoliške akcije, torej nekake naše katoliške shode.

Italijanska K. A. ima namen poudarjati, širiti, poglobljati katoliške principe v zasebnem, družinskem in socialnem življenju. Omenjene katoliške moške in ženske organizacije imajo poleg svojega avtonomnega delokroga dolžnost storiti to, kar jim nalagajo Odbori K. A., in tem odborom poročati o delovanju.

K. A. je seveda izven in nad vsako politično stranko. O političnih smernicah nimajo pravila K. A. nikakega navodila.

V Italiji pa so seve izven K. A. nabožne organizacije, socialne ustanove. Politična stranka popolarov je vsled fašizma bolj v zatišju.

Na Hrvaškem so dalje časa razmišljali, ali naj uvedejo »kat. akcijo« ali naj ostane »katoliški pokret«, ki ga je vodil »Hrvatski Katoliški Narodni Savez«. Dne 22. dec. 1925 je odločil nadbiskup dr. Bauer, da bodi Hrvatski Narodni Savez vrhovni forum katoliške akcije.

Hrv. Kat. Nar. Savez je po § 1. svojih pravil tudi nepolitično vzgojno-prosvetno udruženje. Njegov odbor volijo člani Saveza, ki so katoličani in katoličanke ter društva, ki jih sprejme Hrv. Kat. Nar. Savez. Cerkvena hierarhija pa je zastopana po provincijalnih zagrebških redov in po predsednikih velikih organizacij svetnega duhovništva. Ta odbor ima že v Zagrebu okrog 30 udov, zraven pa še prideta po dva delegata vseh škofijskih Hrv. kat. nar. Savezov. — V Djakovem se je izvolil tak Škofijski narodni Savez z okroglo 21 člani.

Kako pa je s kat. akcijo v Sloveniji? Pri nas tvorijo kat. akcijo naše vzgojno-prosvetne organizacije, to so katoliška prosvetna društva, združena v Prosvetni zvezi, Orlovska in Orliška zveza, Krekova mladina ter Mladiške in Dekliške zveze; potem krščanska ženska zveza, Društvo »Krščanska šola«, Društvo rokodelskih pomočnikov, katoliška akademična društva, kat. akad. starešinstva, Leonova družba, Slomškova zveza, Mohorjeva družba, Katol. tiskovno društvo, Nova založba. Končno pa spadajo h kat. akciji tudi naši kat. shodi, ki so tudi nepolitične manifestacije; zlasti pri V. kat. shodu se je gledalo na to, da se je tudi o političnih vprašanjih govorilo z akademičnega stališča.

Stanje vseh teh vzgojno-prosvetnih organizacij je splošno znano.

Najbolj razsežni naši vzgojno-prosvetni organizaciji, ki imata največ vpliva na široke plasti našega naroda pa sta Prosvetna zveza in Orlovska zveza.

Prosvetna zveza skrbi za splošno katoliško prosveto med vsemi stanovi, Orlovska zveza pa za vzgojo, prosveto in discipliranost naše mladine.

Referent je podal natančno statistiko teh dveh zvez na Kranjskem.

Po teh pregledih se vidi, da naše vzgojno, prosvetno in organizacijsko delo vrlo napreduje, se širi in krepi. Mejniki naših kulturnih prizadevanj so kat. shodi, ki nam dajejo vrhovne smernice in splošne načrte za naše kulturno delo.

Da bi se delalo po načrtih, za katere je manifestiral ves kat. narod ob kat. shodih, da bi se izvrševale resolucije kat. shodov, zato se je izvolil stalni odbor kat. shodov.

Ta odbor pripravlja sedaj ustanovitev »Katoliškega narodnega sveta«.

Da bi bilo namreč delo stalnega odbora bolj uspešno, da bi ta odbor imel živ stik z vsemi organizacijami, se misli preustrojiti v kat. kulturni svet ali kat. narodni svet. Kat. nar. svet bi se zanimal za vse naše organi-

zacije, nabožne, vzgojno-prosvetne, socialne in politične. Vse te organizacije pa bi bile seve avtonomne v svojem delokrogu. To je o nabožnih organizacijah samo po sebi umevno, ker so odvisne naravnost od cerkvene hierarhije. A tudi politične stranke bi bile neodvisne od tega kat. nar. sveta, in bi nosile seve same zase odgovornost za svoje delovanje. S političnimi vprašanji bi se K. N. S. pečal le teoretično in bi razmotrival politiko samo z akademičnega stališča. Ravno tako bi ta svet ne nosil odgovornosti za socialne organizacije in ustanove. Vse te organizacije pa bi opazoval z višjega vzgojno-prosvetnega stališča. Skratka Katoliški narodni svet naj bi bil akcijski odbor, po katerem bi bil katoliški shod kolikor mogoče permanenten v delu za katoliško zavest, kulturo in solidarnost slovenskega naroda.

42.

APOSTOLSTVO SV. CIRILA IN METODA.

Letno poročilo Apostolstva sv. Cirila in Metoda je izšlo pod naslovom »Kraljestvo božje«, III. zvezek, z zanimivo vsebino, posebe o živi zvezi med sedanjim mednarodnim katoliškim gibanjem in med delom za vesoljno cerkveno edinost; iz te zveze sledi zlasti za naše razmere potreba, da se Apostolstvo poživí, oziroma uvede v vseh župnijah. V knjižici je natančno poročilo o prispevkih iz posameznih župnij in o razdelitvi dohodkov. Letno poročilo se je razposlalo v vse župnije, da se razdeli med ljudstvo in pri tej priložnosti priporoči Apostolstvo. Nekoliko izvodov imamo še v zalogi, da jih pošljemo vsem, ki bi še želeli.

Za vpisovanje udov imamo v zalogi nabiralne pole in sprejemne podobice. V vsaki župniji naj se poleg tega vodi točen zapisnik in naj se škofijskemu odboru sporoča skupno število vseh udov; število udov bomo objavljali v letnem poročilu in ga moramo sporočati tudi centralnemu odboru.

Ker so letos duhovniki-udje prejeli izredno velike privilegije, zato priporočamo vsem duhovnikom, da se formalno vpišejo in nam to sporoče, da bo škofijski odbor mogel sestaviti zapisnik vseh udov-duhovnikov. V Rimu žele, da bi se ustanovila zveza duhovnikov pospeševalcev vesoljnega cerkvenega edinstva; častno bi bilo, ako bi naša duhovščina imela prvenstvo pri ustanavljanju te zveze.

Za praznik sv. Cirila in Metoda bomo vsem duhovnikom poslali osnutek cerkvenega govora. Mnogo lepega gradiva za take govore je zbrana v poročilu o kongresu za proučevanje vzhodnega bogoslovja (Bogoslovni Vestnik 1926, št. 1); tudi v knjižici »Kraljestvo božje«, III., je mnogo lepih aktualnih misli. Druga literatura je naznanjena na ovitku knjižice »Kraljestvo božje«. — Priporočamo, da se prvo nedeljo julija moli ura molitve za zedinjenje, ki smo jo v ta namen izdali.

V Ljubljani, dne 3. junija 1926.

Škofijsko vodstvo Apostolstva sv. Cirila in Metoda.

43.

H KONGRESU ZA VZHODNO BOGOSLOVJE LETA 1925. V LJUBLJANI.

Gospod knezoškof je prejel od kardinala Petra Gasparrija, državnega tajnika Nj. Svetosti papeža Pija XI., sledeče pismo:

Segreteria di stato di Sua Santità.
No 53.661.

Dal Vaticano, die 23 Aprilis 1926.

Ill.me ac Rev.me Domine!

Acta praestantis illius conventus studiis orientalibus provehendis superiore anno in ista Dioecesi primum habiti, in volumen collecta nuper Beatissimo Patri a te sunt oblata, quae quidem Is libenti animo accepit ac perlegit. Ex quorum actorum lectione Augustus Pontifex id quod epistola, quam prope diem eiusdem conventus dederat, ominabatur, vos fuisse assecutos perspexit.

Quare dum tibi aliisque omnibus episcopis et praeclaris viris qui conventui interfuerunt gratulatur ex animo gratesque quam plurimas agit, in paternae suae benevolentiae signum atque in caelestium donorum auspiciis Apostolicam Benedictionem amantissime impertit.

Haec dum tibi refero opportunam nactus occasionem sensus existimationis meae erga te maximae profiteor meque confirmo

Amplitudini Tuae addictissimum

P. Card. Gasparri m. p.

Ill.mo ac Rev.mo Domino

ANTONIO BONAVENTURAE JEGLIČ

Episcopo Labacensi.

44.

DOPOLNILNA PRENOSNA TAKSA OD NADARBIN.

Veliki župan ljubljanske oblasti je z dopisom z dne 2. junija 1926, V. br. 247, poslal semkaj na znanje odgovor ministrstva ver z dne 7. aprila 1926, V. K. br. 1176, glede odmerjanja in oprostitve od plačevanja dopolnilne prenosne takse od nadarbin. Odgovor se glasi:

Gospodinu Velikom županu ljubljanske oblasti

u Ljubljani.

Po tamošnjem predlogu od 20. aprila 1925 god., V. broj 224, koji je odavle ustupljen Ministarstvu Finansija s preporukom na uvaženje, donela je Generalna Direkcija Posrednih Poreza, pod 12. februara 1926. god., Br. 34.102/1925, ovo rešenje:

»Prema propisu X odeljka 12. Napomene uz T. Br. 12 zakona o taksama svi propisi pojedinih pristojbinskih zakona o odmeravanju i naplati pristojbinskog ekvivalenta prestali su važiti sa 1. I. 1924. god. a naročito austrijski zakon od 15. II. 1877. drž. zak. Br. 99, austrijski zakon od 19. IX. 1898. drž. zak. br. 176 i § 28. Naredbe Ministra Finansija od 31. XII. 1920., Br. 14.064.

U pogledu oslobodjenja od dopunske prenosne takse za nadarbine (beneficije) važe dakle jedino propisi 2. st. IV. odeljka i tačke 91 te 102. čl. 42. Zakona o taksama odnosno taksenog i pristojbinskog pravilnika.

U zmislu tih propisa treba da se veličina prihoda, koji nadarbinsko imanje može da da, utvrditi izvidjanjem preko onih vlasti, kojima su krajevne prilike poznate (opštinska poglavarstva, srezki ekonom, šumske uprave) dočim prijave o prihodu nadarbine (fasije) po zakonu od 19. IX. 1898., drž. zak. br. 176, koje nadarbinari šalju političnim vlastima u svrhu ustanovljenja kongrue, za razrez odnosno oslobodjenje od dopunske prenosne takse ne dolaze više u obzir.

U pogledu naknade kongrue u pojedinim slučajevima ne može Generalna Direkcija Posrednih Poreza da usvoji predlog Ministarstva, da bi trebalo u svrhu ustanovljenja prihoda računati nadarbinske prihode samo na osnovu pomenute fasije iz razloga, što bi ovakav postupak stajao u opreci sa gore pomenutim propisima zakona o taksama.

Prednje Vam se dostavlja radi znanja i dalje nadležnosti.

Po ovlašćenju Ministra Vera: Načelnik: Podpis.

Ker mnogi nadarbinariji plaćujuje odmerjeno dopolnilno prenosno takso in se ta taksa (prejšnji pristojbinski namestek) v smislu § 7 a zakona o kongrui z dne 19. septembra 1898, drž. zak. št. 176, šteje med stroške, naj vsi nadarbinariji, ki plaćujuje dopolnilno prenosno takso, pošljejo semkaj dotična dokazila, da se jim izposluje iz verskega zaklada povračilo v blagajno ministrstva financ plačane takse.

Nadarbinariji, ki so plačali ves znesek te takse že v januarju t. l., naj pošljejo dotična dokazila takoj semkaj, oni pa, ki plaćujuje četrtletno, pa po zadnjem plačnem roku v tem letu.

45.

ZA POGORELCE V PRIGORICI, ŽUPNIJA DOLENJA VAS PRI RIBNICI.

V noči dne 1. junija je požar upepelil vas Prigorico, občina Dolenja vas, okraj Kočevje. Zgorelo je 30 hiš, vsa gospodarska poslopja, gospodarske potreščine, živež itd. Brez strehe in brez premoženja je vsled tega 166 oseb.

Po nesreči prizadeti prebivalci vasi Prigorica so torej v skrajni bedi in si po svoji lastni moči ne morejo pomagati, za kar jim je treba pomoči od drugod.

V olajšanje bede pogorelecev naj se tudi po vseh duhovnijskih cerkvah ljubljanske škofije vršijo nabirke, katerih zneski naj se č i m p r e j pošljejo ali škofijskemu ordinariatu v Ljubljani ali župnemu uradu v Dolenji vasi pri Ribnici.

Andrej Kalan, generalni vikar.

46.

VERSKO-MISIJONSKI DAN.

Unio Cleri missionaria (misijonska zveza duhovščine) za lavantinsko in ljubljansko škofijo priredita v četrtek, dne 1. julija 1926, pri sv. Jožefu v Celju versko-misijonski dan za duhovnike.

Spored bo obsegal te-le točke:

Dopoldne. Ob 8 meditacija (Jezus Kristus, kralj).

Ob pol 9 sv. maša (daruje prevzv. škof lavantinski).

Po sveti maši posvetitev Kristusu kralju pred Najsvetejšim.

Ob pol 10 zborovanje s sledečimi referati:

1. Važnost in pomen družbe Unio Cleri za kat. Cerkev. (Ref. dekan Anton Skubic.)

2. Misijonsko delo po naših organizacijah. (Ref. prefekt Jožef Krošl.)

3. Misijonska misel med protestanti. (Ref. prof. dr. Fr. Trdan.)

Ako bi se snov ne mogla predelati v dopoldanskih urah, se bo zborovanje nadaljevalo ob 2 popoldne.

Opoldne skupno kosilo.

Popoldne. Ob 3 redni občni zbor Misijonske zveze z volitvijo škofijskega vodstva.

Ob pol 5 misijonska kateheza pri šolskih sestrah.

Ob pol 6 misijonska meditacija in sklepna pobožnost v kapeli (ravno tam).

Spored je tako zasnovan, da bodo mogli udeleženci priti v Celje z jutranjimi, odpotovati pa isti dan z večernimi vlaki.

Gospodje duhovniki se vljudno vabijo, da se poslužijo lepe priložnosti ter se poučijo o važnosti in potrebi misijonskega dela.

47.

DUHOVNE VAJE DUHOVNIKOV.

Ker se v »Domu duhovnih vaj« oo. jezuitov v Ljubljani ne morejo sprejeti vsi duhovniki, se bodo skupne duhovne vaje za duhovnike vršile tudi letos v Zavodu sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljubljano, in sicer v času od 9. do 13. avgusta 1926.

Gospodje duhovniki, ki se žele udeležiti teh duhovnih vaj, naj se priglasijo ali škofijskemu ordinariatu ali naravnost vodstvu zavoda najkasneje do 5. avgusta.

48.

SLOVSTVO.

Acta primi Conventus pro studiis orientalibus a. 1925 in urbe Ljubljana celebrati. Ljubljana 1925. Str. 168.

V knjigi so zbrana znanstvena predavanja, cerkveni in slavnostni govori prvega kongresa za proučevanje vzhodnega bogoslovja v Ljubljani l. 1925. Gg. duhovnikom nudi knjiga mnogo gradiva za govore o cerkvenem zedinjenju in za praznik sv. Cirila in Metoda. Posebno praktični so govori: zaključni govor prevzv. škofa ljubljanskega, govori p. Valerijana Učaka, lavantinskega stolnega dekana dr. Tomažiča in p. Sakača. Vse to gradivo je objavljeno tudi v 1. številki »Bogoslovnega Vestnika« 1926.

Knjiga se je predložila tudi svetemu očetu Piju XI., ki je nato po svojem državnem tajniku poslal pismo, ki ga objavljamo pod št. 43. tega lista.

Ura molitve za zedinjenje. Apostolstvo sv. Cirila in Metoda je na željo mnogih duhovnikov posebe izdalo lepo uro molitve v čast Srcu Jezusovemu, primerno za prvo nedeljo meseca julija in tudi za druge priložnosti. To je nekoliko popravljen ponatis iz »Apostolskega molitvenika«; ta ura molitve se je v mnogih župnijah že molila in se je zelo priljubila. Izdana je v majhni obliki (32 str.), da se more vložiti v molitvenik »Večna molitev«. Apostolstvo jo razpošilja najmanj po 20 izvodov skupaj. Cena 1 Din za izvod. Dobiva se tudi v prodajalni KTD.

Kraljestvo božje. III. zvezek. Letno poročilo Apostolstva sv. Cirila in Metoda v Ljubljani. 1926. — 32 strani. Vsebina knjižice je tako važna in aktualna, da bo v korist vsakemu duhovniku. Vsebina je sledeča:

Shod za proučavanje vzhodnega bogoslovja. — A. M. Slomšek in vesoljna edinstvo. — Prisega in žrtev. — Čim bliže Kristusu, tem bliže cerkveni edinstvi: I. Katoličani. II. Pravoslavni. — Kardinal Mercier in cerkveno edinstvo. — Vladimir Solovjev. Znamenje (pesem). — Nevaren človek. — Za sveto edinstvo. — Po božje. — Novice z Vzhoda. — Letno poročilo. — Zahvala sv. očeta. — 1100 letnica sv. Cirila. — Zahvala. — Dijaštvo. — Maša za sveto edinstvo. — Slike: Škofje na vzhodnem kongresu v Ljubljani. Predsedstvo in predavatelji vzhodnega kongresa. Mednarodna skupina na vzhodnem kongresu. Vzhodni škofje in duhovniki v cerkvi sv. Petra v Rimu.

49.

RAZNE OBJAVE.

Shod bivših vojakov iz svetovne vojne bo letos na Brezjah v nedeljo, dne 8. avgusta. Gg. duhovniki naj to s prižnice pravočasno oznanijo.

Za praznik sv. Cirila in Metoda je tej številki lista priložen govor, ki ga bodo mogli gg. dušni pastirji porabiti pri pripravi pridige za omenjeno praznovanje v nedeljo, dne 11. julija t. l.

Bratovščina sv. R. T. — Tej številki lista sta za župne urade pri-dejani po dve položnici Brat. sv. R. T., da se jih gg. duhovniki poslužijo pri pošiljanju prispevkov za bratovščino.

50.

KANONIČNA VIZITACIJA.

Radi potovanja gospoda knezoškofa na evharistični kongres v Chigagi se je kanonična vizitacija preložila za en teden in bo v Tomišlju dne 15. avgusta, na Brezovici dne 16. avgusta, na Dobrovi dne 17. avgusta in pri Sv. Katarini dne 18. avgusta 1926.

51.

KONKURZNI RAZPIS.

Razpisane so bile župnije: Stranje in Vrh (Sv. Trije kralji) z okrožnico z dne 3. maja 1926 št. 1658 z rokom do dne 25. maja 1926 ter Koprivnik v Bohinju z okrožnico z dne 7. junija 1926, št. 2115 do 30. junija 1926.

52.

ŠKOFIJSKA KRONIKA.

Gospod knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič je dne 4. junija 1926 odpotoval na svetovni evharistični kongres v Chicagi. Za čas svoje odsotnosti je dal gospodu generalnemu vikarju, prelatu Andreju Kalanu vsa posebna pooblastila, ki so v smislu novega cerkvenega zakonika potrebna.

Podeljeni sta župniji: Smlednik Josipu Cegnarju, župniku v Stranjah, (umeščen dne 21. junija 1926.); Adlešiči Alojziju Peček, kaplanu v Stopičah (umeščen dne 9. junija 1926).

Imenovana sta za ekskurendo-upravitelja: Josip Kres, kaplan na Bohinjski Bistrici za Koprivnik in Viktor Čadež, župnik v Mekinjah za Stranje.

Premeščen je bil Alojzij Tome, župni upravitelj v Adlešičih, za kaplana v Cerklje pri Kranju.

Konkurzni izpit sta dovršila Alojzij Brecljnik, župni upravitelj v Novi Oslici in Viktor Turk, kaplan v Cerknici.

Katehetski izpit za srednje šole sta dovršila dr. Ivan Vrečar, prefekt v zavodu sv. Stanislava, in dr. Jakob Žagar, kaplan v Zagorju ob Savi.

Umrli je Ivan Sadar, župnik na Koprivniku v Bohinju, dne 3. junija 1926 v Ljubljani, pokopan na Koprivniku, star 36 let. — N. v m. p.

Škofijski ordinariat v Ljubljani, dne 24. junija 1926.

Vsebina: 40. Poročilo o shodu dekanov 77. — 41. Izpopolnitev naših organizacij z vrhovnim narodnim svetom. — 42. Apostolstvo sv. Cirila in Metoda. — 43. H kongresu za vzhodno bogoslovje. — 44. Dopolnilna prenosna taksa od nadarbin. — 45. Za pogo-relce v Prigorici. — 46. Versko-misijonski dan. — 47. Duhovne vaje duhovnikov. — 48. Slostvo. — 49. Razne objave. — 50. Kanonična vizitacija. — 51. Konkurni razpis. — 52. Škofijska kronika.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Dostal. — Za Jugosl. tiskarno v Ljubljani Karel Čec.

Množica se mi smili . . .

(Tvarina za govor o sv. Cirilu in Metodu.)

Koder je hodil, pravi sv. pismo o našem Gospodu, povsod je delil dobrote. Ni mu bilo mar ne utrujenosti, ne naporov, ne lakote, ne žeje, ne vročine, ne mraza, da je le mogel pomagati svojemu bližnjemu. Ljudstvo se je smililo Njemu, ki je bil samo usmiljenje in dobroti.

Kakšne dobrote je delil ljudem Gospod? Vsakovrstne: slepim je vračal vid, gluhih sluh, mrtve je obujal k življenju in ubogim je oznanjal blagovest. To zadnje je bila največja dobroti med vsemi. Učil jih je spoznavati pravega Boga, Očeta Vsemogočnega, Stvarnika nebes in zemlje in Jezusa Kristusa in Svetega Duha. Ljudi, ki so tavali v temi in smrtni senci, je pripeljal na vse oživljajočo, najsvetlejšo solnčno luč. Pred njegovim prihodom niso vedeli, kje je pot, kje resnica, kje življenje.

Blagovest, resnico pa Odrešenik ni prinesel samo za ljudi, ki so takrat živeli, ne, apostolom je dal naročilo, naj oznanjajo njegov nauk po vsem svetu, vsem narodom. To so največji dobrotniki človeštva, oznanjevalci božje besede: kdor da lačnemu kruha, stori dobro delo, kdor v imenu božjem vrne svojemu bratu vid, vse življenje se ga bo ozdravljenec spominjal s hvaležnostjo; toda še vse nekaj več stori oni, kdor izpolni Gospodovo naročilo in gre v tuje nepoznane kraje prižigat luč sv. evangelija.

In to sta bila sv. brata Ciril in Metod, katerih praznik se po naročilu naših škofov praznuje z vso slovesnostjo. Ta dva sta imela resnično ljubezen do svojih bratov, ko sta živela, trpela, umrla zato, da bi slovanski narodi mogli živeti po Gospodovi postavi, da bi bili otroci istega nebeškega Očeta, in iste matere sv. katoliške Cerkve. Naj vam pokličem v glavnih obrisih v spomin njuno sveto življenje in delovanje in sveto smrt.

Sveta brata sta bila rojena v nekdam tako slavnem grškem mestu Solunu; že takrat je bilo okrog tega mesta naseljenih veliko Slovanov, tako da sta že v zgodnji mladosti spoznala poleg grškega tudi slovanski jezik. Njun oče je bil visok vojaški dostojanstvenik, razumljivo, da se je tudi starejši sin Metod najprej posvetil istemu poklicu. Pa v njem ni našel sreče. Njegova duša je hrepenela po vedno večjem spoznanju božjem. Zato je pustil ves svetni sijaj in odšel v samoto, kjer je molil in premišljeval in se tako pripravljaj na poznejše apostolsko delo.

Njegov najmlajši brat je bil Konstantin (pozneje se je imenoval Ciril), rojen l. 827. Bog mu je dal veliko talentov, tako da so ga že v njegovi mladosti imenovali filozofa-modrijana. Nekaj časa je bival na cesarskem dvoru v Carigradu, kjer je pretila njegovi ponižnosti in čistosti velika nevarnost. Pa Bog ga je posebno podpiral s svojo milostjo in njegova duša se ni nič omadeževala. Srce ga je klicalo drugam, za Metodom v samoto, da bo lažje govoril z Gospodom, in tako je pustil vsa ponujana mu častna mesta in odšel za svojim bratom v samoto...

Pa to življenje v samoti je bila le priprava za njun poznejši misijonski poklic. Čez nekaj let so iskali misijonarjev za Kozare ob Črnem morju. Niso mogli dobiti bolj sposobnih kot sta bila sveta brata. Spoznala sta v tem povabilu klic božji in l. 858. odšla na prvo misijonsko pot. Veliko sta se trudila, veliko delala in Gospod je blagoslovil z lepimi uspehi njune žrtve. Čez par let sta se spet vrnila v samoto, da se pripravita za dolgo pot in trudapolno delo, ki ju je čakalo.

Tako je prišlo leto 863., za nas Slovane tako pomenljivo. Moravski knez Rastislav je poslal poslanca h grškemu cesarju Mihaelu III. s prošnjo, naj bi mu poslal misijonarjev, ki bi med njegovim ljudstvom v domačem, slovanskem jeziku oznanjali Kristusovo vero. Cesar se je obrnil do svetih bratov. Nista se mogla ustavljati taki prošnji, ko sta pa bila prepričana, da ju kliče Bog sam. »Utrujen sem in bolehen,« je odgovoril sv. Ciril, »vendar pojdem.« In sta šla: Prav kot je naročal Gospod apostolom: Ne jemljite si ne zlata ne srebra ne bakra v svoje pasove, ne torbe, ne dveh sukenj, ne obuval, ne palice. (Mat 10, 10.)

V rokah križ, v srcu toplo ljubezen do neumrjočih duš, na jeziku prijetno domačo slovansko besedo, tako sta prišla med Moravane. Ljudstvo je bilo ginjeno, ko je zaslišalo blagovest v domačem, materinem jeziku. Uspehi njunega nesebičnega dela so se kmalu pokazali.

Ker se je kmalu pokazalo, da je treba urediti veliko stvari, katerih nista mogla in nista hotela rešiti brez vednosti in dovoljenja rimskega papeža, zato sta se spomladi l. 868. podala na to dolgo in nevarno pot. Vzela sta s seboj tudi ostanki sv. Klementa. Pot ju je peljala tudi skozi naše kraje. Gotovo sta vsako priliko izrabila za širjenje božjega kraljestva.

Še preden sta se približala rimskemu mestu, so Rimljani izvedeli, kako sveta moža prihajata, tudi to jim ni ostalo skrito, da prinašata seboj ostanke sv. Klementa. Rimski papež sam in veliko meščanov jim je šlo nasproti, da ju pozdravijo in sprejmejo dragocene svetinje. Kristusovemu namestniku sta pokazala knjige v slovanskem prevodu in papež jih je potrdil ter dovolil darovati sveto mašo v slovanskem jeziku. Sv. Metod je bil posvečen v škofa, učenci pa v diakone in mašnike.

Ciril je začel bolehati in vidno hirati. Že 14. februarja 869 je, star komaj 42 let, odšel po plačilo k Bogu. In veste, na kaj je najbolj mislil pred svojo smrtjo? Na svoje ovce, ki bodo ostale brez pastirja. Ves onemogel in oslabil je pošiljal le eno prošnjo pred Vsemogočnega: »Gospod, ohrani mojo čredo zvesto v veri, pomnoži svojo cerkev z novimi

množicami in združi vse v edinosti.« Ali slišite Cirilovo oporoko? »Ohrani mojo čredo zvesto v veri... in združi vse v edinosti.« S tako prošnjo je umrl svetnik. Da, resnično svetnik. Njegovo truplo so pokopali v cerkvi sv. Klementa. Takoj po njegovi smrti so ga pričeli častiti kot svetnika.

Metod je imel sedaj močnega priprošnjika v nebesih pri svojem delu, a vendar je bila zanj ta izguba zelo težka. Nazaj k čredi! nazaj k Slovanom! mu je velevalo njegovo apostolsko srce. Kot panonsko-moravski nadškof se je vrnil k svoji čredi. Vse hujše težave kot pred potovanjem v Rim, so čakale na svetega moža. Prestal je tekom svojega škofovanja toliko trpljenja, dušnega in telesnega, da ga lahko po pravici imenujemo mučenca. Skoraj tri leta je bil zaprt v ječi, kamor so ga obsodili nemški škofje, boječ se za svojo oblast. Šele na papeževo izrečno posredovanje je bil rešen iz njihovih rok.

Vrnil se je na Moravsko, kjer je imel istotako vse polno težav pri svojem delu. Pa tudi uspehi njegovega tako nesebičnega in apostolskega dela so se kmalu pokazali. Delal in trudil se je, ker mu njegova ljubezen do neumrjočih duš ni dovolila počitka kljub visoki starosti. 6. aprila 885 pa je tudi on na rokah svojih mučencev izročil svojo dušo Stvarniku. Njegovo truplo so prenesli v stolno cerkev na Velegradu, kamor so ga spremljale in objokovale brezštevne množice.

Tako sta živela, trpela, umrla sveta brata, katerih slovesnost danes praznujemo. Zapustila sta svoje domače, svojo domovino, da sta prinesla in ohranila luč svete vere slovanskim narodom. S sv. Pavlom bi lahko govorila: »Potovala sva mnogokrat, bila sva v nevarnostih voda, v nevarnostih od rojakov, v nevarnosti od razbojnikov, v nevarnostih od poganov, v nevarnostih v mestu, v nevarnostih med krivimi brati, v trudu in težavi.« (2 Kor 11, 26, 27.) To je ljubezen apostolskih duš.

In apostol mora biti vsak katoličan. Poglejte! Na milijone in milijone naših bratov Slovanov, za katere sta živela in trpela in umrla sveta brata, sedaj ni več v katoliški cerkvi, nič več nimajo skupnega očeta, h kateremu sta hodila iskat tolažbe sv. Ciril in Metod, ker živijo v nesrečnem razkolu. »Obleka Kristusova je danes bolj raztrgana kot kdaj poprej,« je resnično zapisal škof Slomšek. In mi nikar ne bodimo kot Kajn, ki je na vprašanje Gospoda Boga: Kje je tvoj brat Abel, odgovoril: Sem mar jaz varih svojega brata? Ne tako kot Kajn, predragi, mi vsi smo varhi svojih bratov, če je v nas še kaj resnične ljubezni do bližnjega.

Tu nič ne pomaga reči: Sami naj se spravijo s cerkvijo, jaz ne morem zato nič storiti, naj dela, kogar to veseli; ne tako, prijatelji, to ni krščansko. Tako nista govorila sv. Ciril in Metod.

Mi vsi moramo delati, in bodimo prepričani: uspehi se bodo prav gotovo pokazali ob svojem času, kadar bo volja Odrešenikova, ki sam z nami moli, da bi bili vsi eno. Bog hoče, da se ljudje zveličujejo po ljudeh, da pridejo v katoliško cerkev po ljudeh, zato delajmo za zedinjenje, in ne recimo kot Kajn: Kaj nam mar?

Kaj pa naj storimo, izprašujete. Molite za ločene brate. To je prvo. To lahko stori vsak. Molitev je vsemogočna pred Gospodom. Saj veste, kako je govoril Kristus: Karkoli boste prosili Očeta v mojem imenu, vam bo dal. Če bomo torej prosili, bomo prav gotovo tudi uslišani. Posebno moč pa ima skupna organizirana molitev. Zato se vpišite v Apostolstvo sv. Cirila in Metoda pod zavetjem preblažene Device Marije, ki ima posebej ta namen delati za razširjenje katoliške vere med Slovani in za zedinjenje vzhodne cerkve. In kakšne so dolžnosti? Na prvem mestu molitev. Vsak dan Očenaš in Češčena Marijo s pristavkom: »Sveta Devica Marija, prosi za nas, sv. Ciril in Metod, prosita za nas!« Ni veliko. Pa vendar je veliko, če moliš to malo molitev pobožno vsak dan. In če molite morebiti skupno v vaši družini, je to veliko, zelo veliko. In ko bi delali tako po vseh družinah, bi po vseh naših vaseh in mestih kipela dan za dnem proti nebesom ta mogočna prošnja: Gospod, reši, vrni nam naše ločene brate! In taka molitev je vsemogočna.

To je en način, vsakemu mogoč. Pa kot za vsako človeško podjetje, je tudi za to potrebna miloščina. Zato udje apostolstva plačujejo mesečno — če mogoče — pol dinarja, ali letno šest dinarjev. Prispevek je namenoma tako majhen, da bi tudi manj premožni lahko to vsoto utrpeli in resnično vsi delali za zedinjenje. Pomislite na sveta brata, s kakšnimi žrtvami sta delala za širjenje svete vere med Slovani, pa boste tudi vi vsi radi vsak po svojih močeh prispevali.

Zadnje leto se po vseh naših krajih zelo dela na to, da bi sveti škof Slomšek dosegel čast oltarja. Kako mi vsi to srčno želimo, ko dosedaj Slovenci nimamo še nobenega svojega od nezmotljive cerkve proglašene svetnika! Slomškovo delo je bilo v resnici nad vse apostolsko, nesebično; toda njegov veliki apostolski duh se ni dal vkleniti le v meje svoje škofije, ne, njegov duh je tolikokrat splaval tje na vzhod k našim ločenim bratom. Slomšek je bil vnet delavec za cerkveno edinstvo. Zato mi, ki pokojnega svetega škofa ljubimo in spoštujemo, nadaljujmo tudi to njegovo delo. Prosimo tudi njega (saj smo uverjeni, da že davno uživa pri Gospodu Bogu zaslužen plačilo), naj pridruži našim prošnjam še ono, katero je izrekel umirajoči sv. Ciril: »Ohrani naše ljudstvo zvesto v veri in združi vse v edinosti!« Amen.

Dr. C. P.

Prvo nedeljo julija se moli ura molitve za cerkveno zedinjenje. V ta namen je Apostolstvo sv. Cirila in Metoda izdalo lepo uro molitve v taki obliki, da se more vložiti v knjigo »Večna molitev«. Cena 1 Din. Razpošilja se po 20 izvodov in več.